

FRA DIDAKOVA KATEDRALA

► Piše: **S. Lukić***

Kamena lađa u kamenu moru,
ljepša od kula proljetnih oblaka,
iz tebe blista misao i snaga
našeg fra Didaka.

Začarana lađa, snago naše vjere,
srce je tvoje srce od junaka.
Prkosiš buri i navalama mraka
žarom fra Didaka.

Ranjena lađa, srce našeg Brijega,
školo dobrote stara i nejaka,
ostani kula i obrana naša
ko za fra Didaka.

Koliko je bure tutnjalo kraj tebe,
koliko su kiše bile tvojim suzama!
Ti ćeš uvijek ostat ljepotica naša
u slobodi kao i u uzam. ✍

* Pseudonim fra Stanka Vasilja

HRVATSKA

► Piše: **Predrag Kordić**

Na Jelačićevu trgu leži razum sa zavrnutim vratom.
U Splitu je umro od tuge dalmatinski šajkaš.
U buništu svinje gurlaju krunu kralja Tomislava.
Pobješnjeli konji hržući jedu s oltara sijeno
i piju iz krstionice svećeničku krv.
Na opustjelim vratima majke dozivaju mrtve sinove
raspletjenih kosa zipkajući prazne kolijevke.
Čađave gusle žedne pjesama o klinu vise
trzajući se na jecaje tamne noći
i lanaca zveku.
Raspršeni sinovi po svim obalama i morima
oko Majke lijeću kao pčele oko razbijenog ulišta,
i rone suze u stihu, kipu i tamburici,
i pišu ime Hrvatska po nepoznatim putovima.

Junaci u tamnici grizu lisičine posvećenom boli,
majke i siročad grle zavjete trostrukim pletenicama
prognanici pale žrtve na svim oltarima:
Svetci tjeraju razbojнике lomeći im crvene noževe,
vojske i vojske i vojske molitava jurišaju na nebo i,
vođene uskrslim janjcima Širokog Brijega,
pristupaju zadihane k prijestolju Božjem
umorne korake topeći mutnim suzama.

Ljepota Neba zatitra tronutim svijetom
nad veličinom ljubavi.

Stegnu se svemiru srce... i zaplaka Bog. ✍

TO NISAM JA* (odlomak)

► Piše: **Zorica Đinkić**

Roza je rođena kao osmo dijete u malom selu u provinciji. Od ranog djetinjstva naučila je na težački život u krševitoj zemlji. Majka je bila visoka, jaka, crna žena, uvijek vesela i nasmijana, unatoč teškom radu i siromašnom životu. Imala je izrazito naglašena ramena i mišiće od silnog tereta koja su podnijela. Kad je završio II. svjetski rat, majka je bila djevojka od osamnaestak godina. Kako je u to vrijeme trajala obnova, iako je bila žensko, morala je ići na radne akcije (...)

Rozin otac bijaše čista suprotnost majci. Sitan čovjek, krhke građe, ali je isto imao težak život. Rozin djed umro je 1943. orući polje.

Ivan, Rozin otac, imao je dvije mlađe sestre. Njemu samome bijaše tek desetak godina. Mladog udovici, Ivanovoj majci, život je postao još teži nakon smrti dragog i dobrog joj muža. Rat je bjesnio punom silinom, a djeca su bila sitna i nejaka. Imala je samo jednu slabašnu kravu koja ih je prehranjivala. Znajući u kakvoj neimaštini žive, udovici ujak dade jednu ovcu.

Negdje krajem 1944. rat se još razbuktavao, a pucnjava se sve jače čula.

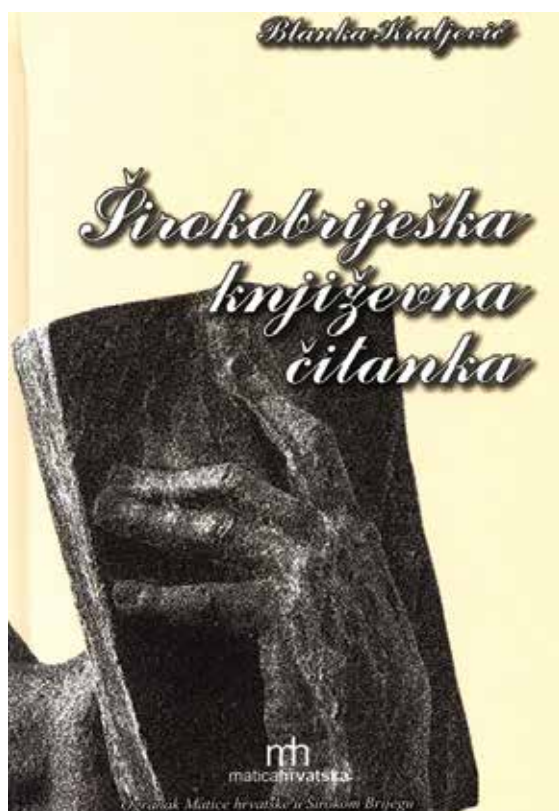
Ivan je sa sestrama nosio kukuruz, kad začuje majčin glas kako ih u panici doziva:

– Ivane, požurite u kuću!

Ivan uhvati sestre za ruke i potrči prema malenoj skromnoj sobici.

Majka sama, bez muške ruke, bojeći se za djecu i skrivajući ih pod sećiju (drveni niski krevet), stane na vrata. Vrata su bila sastavljena od dvije, tri daske, zakovane na nekoliko mjesta.

*Tekst prenosimo u izvorniku.

Partizani su lupali po vratima, ali Rozina baka im ne otvori. Otac i tete su drhtali ispod kreveta. Odjednom se začuje rafal. Majka padne sva u krvi pred njih. Djeca zanijemše od boli i straha. Ubrzo na vrata udoše tri vojnika. Bradati i prljavi. Smrdjeli su na rakiju i smrt.

Djeca vrisnuše i potrčaše prema lokvi krvi u kojoj je ležala njihova majka. Prestravljeni su vikali:

- Majčice!
- Probudi se!
- Ne ostavljaj nas nejake i same!

Majka blagim pogledom prijeđe preko njih troje, a zatim izdahnu.

Jedan od ubojica zgrabi oca, gurne ga prema zidu i reče:

- Ti, mali, ideš s nama!

Otac se još jednom okrenu za majčinim tijelom i jecajući krene za njima. Sestre su u paničnom strahu gledale kako im odvođe brata.

Partizani im pokupiše ono malo sirotinje što su imali: ovce, kukuruz i ama baš sve. Na putu kroz selo partizani su krali hranu, izvodili muškarce, vezali ih kao da su najveći zločinci, udarali i ponižavali. Cijelim je selom odzvanjao plač i jauk. Sve »putnike« partizani (na kojima se najviše isticala kapa sa zlokobnom crvenom zvijezdom) dovedoše u polje u blizini sela. Strijeljali su ih skupinu po skupinu. Otac je drhtao! Zanijemio je od straha.

Bosih nogu, u jutenim poderanim hlačicama, dijete na smrt prestrašeno, golo i gladno. Zima je bila u punom zamahu. Puhala je bura, ledeći svaku kost. Ivan je bio bos. Nožne prste nije ni osjećao.

Osjećao je miris baruta u nosnicama. Smrt i krv vidio je svuda oko sebe.

Napokon poredaše i njega pred streljački vod. Jedan od onih što mu ubiše majku, reče:

- Taj mali će ionako za koji dan umrijeti od gladi i slabosti! Pustite ga!
- To će mu biti bolnije od strijeljanja!
- Ajde, briši, mali! – povikaše ostali.

Ivan pogleda ljude oko sebe. Ne zna da li zavidjeti onima pred streljačkim vodom ili da bude sretan što ga puštaju.

Pomisli: Ubit će me budem li hodao poljem! Odjednom potrči koliko su ga noge nosile ne okrećući se.

Polumrtav od boli i straha, lutao je šumama danima. Spavao je na lišću i jeo promrzlu travu.

Ni sam nije znao koliko je dana prošlo, ali od straha se nije usudio vratiti u selo.

San ga je savladavao, kad je na svom ramenu osjetio nečiju toplu ruku. Mislio je da sanja kad je ugledao poznato lice starog ujaka Nikole. Nikola bijaše vrlo star i bolestan čovjek pa su ga valjda iz tog razloga partizani poštediti.

Zagrlio ga je čvrsto i nije ga puštao dok ga je Nikola tiho tješio i toplo milovao po kosi.

Staračkim i jedva čujnim glasom Nikola mu reče:

- Majku smo ti noću sahranili. Sestre su ti žive! Iako si jako mali, sad si ti glava obitelji pa moraš biti jak!

– Idemo sada, brzo, dok nas nisu našle one zvijeri! Usput doda da se njegove sestre, djeca, žene i stariji skrivaju u špilji kod franjevacu.

Tu su bili na sigurnom.

Ne zadugo.

Partizani su nastavili svoj zvjerski »ples« nad tisućama:

nedužnih,
drugačijih,
boljih,
nevinijih,
poštenijih,
iskrenijih.

Najveća »poslastica« bila su zastrašujuća ubojstva franjevacu.

Oni nikad nisu odali svoje župljane, čak ni pod cijenu vlastitih života. Ti ljudi nikom nisu nanijeli nikakvo zlo, osim što su ljubili svako ljudsko biće i Isusa Krista iznad svega. Nosili su duge haljine, smeđe boje, po kojima su se raspoznavali od drugih ljudi. Ni tih mučnih dana nisu svoju odoru skinuli sa sebe. Partizani, ubojice i zvijeri žive su ih zapolili.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesna« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, III., 2 (17),
Široki Brijeg, 2016. , srpanj – prosinac, 2016.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Zaključenje broja: 25. lipnja 2016.

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14, 88220 Široki
Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...
(s naznakom za Vicepostulaturu i za što):
a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovnica Ljubuški:
žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Danas su dva pojma i te kako nanožna u našoj sredini. Na žalost, to su globalizacija i novi svjetski poredak koji svakim danom sve više stežu obruč oko naše slobode. Do nas je hoće li ga uspjeti stegnuti ili ćemo ga uspjeti razvrgnuti. Čine nam to ovosvjetski moćnici na temelju nagomilana bogatstva. Nije ono krivo, krivi su oni. Umjesto da njime čine dobro, oni čine zlo. Zaboravili su da čovjeku kraj sebe treba biti brat, a ne zlikovac koji mu radi o glavi.

Kršćanstvo tako ne postupa, iako je i ono globalizatorsko i neprestano stvara novi svjetski poredak. U srži njegova postupanja je Božji zakon koji svakoga čovjeka uzdiže na jednako dostojanstvo i time stvara novi svjetski poredak ispunjen Božjom ljubavlju. Kako je u takvu svijetu lijepo živjeti!

Tko shvati ove činjenice, uspjet će u svojoj glavi razmrsiti činjenice iz prošlih vremena. Ne će papagajski ponavljati da se okanimo prošlosti i prionemo budućnosti, već će zavoljeti svoju povijest takvu kakva je i na njezinim temeljima graditi svoju ljepšu budućnost. Jedino sebičnjak zaboravlja žrtvu svojih predaka i sve usredotočuje na samoga sebe.

Svi dosadašnji brojevi ovoga našega glasila išli su u ovom pravcu: istražujemo prošlost svjetlom koje nam daje naša vjera. I uspjeh nije izostao. Mnogi su posvjedočili o djelovanju ruke Božje u svome životu, pronalazili smo razbacane kosti pobijenih i dostojno ih pokapali. Zloćudna namisao jugoslavenstva nije odnijela

pobjedu. Žrtva pobijenih postala je putokaz nama živima.

Zahvaljujemo Bogu da smo kroz vrijeme od zadnjeg broja glasila uspješli pronaći i fra Antu Majića. Jedini trag do njegovih posmrtnih ostataka vodio je preko kratke bilješke u dokumentima groblja Mirogoj. Netko je to hrabro zabilježio, drugi hrabri nisu brisali i tako je sve stiglo do naših dana. Upornost se isplatila, odnosno Bog nije dopustio da taj mladi franjevac iščezne bez traga.

Koristimo ovu prigodu ponovo zamoliti sve one koji nešto znaju o pobijenim hercegovačkim franjevcima da nam to što prije dojave. Nemojte se zavaravati mišlju da to vjerojatno već znamo ili da ste to nekada rekli nekom fratru. Tko zna znamo li i je li taj podatak stigao do nas. Zbog toga sve ponovite i zajedno doprinesimo da istina o pobijenim hercegovačkim franjevcima izide što jače na svjetlo dana.

Rad na istraživanju pobijenih hercegovačkih franjevaca znamo da je doveo i do sustavnog istraživanja pobijenih civila. Zajedno su ubijani i grijeh bi bio jedne dostojno pokopavati, a druge ostavljati. Država s obiju strana granice u tome gotovo da nije pomagala. Nju i dalje steže namisao jugoslavenstva. Međutim, svoju su ruku pružili određeni svjesni pojedinci. I tako se spašava što se spasiti dade.

Zbijmo, dakle, redove i ne obeshrabrujmo se. Izlaz uvijek postoji samo ako smo ga spremni tražiti. Učinimo to i neka vam je mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Nagradni natječaj	40
Istraživanja	17	Podsjetnik	45
Stratišta	20	Povijesne okolnosti	52
Pobijeni	26	Razgovor	54
Glas o mučeništvu	30	Iz Vicepostulature	59
Odjek u umjetnosti	38		